

Zespół Szkół nr 128 w Warszawie

Autor: Anna Chciałowska – nauczyciel

Miejsce realizacji: CLXII Liceum Ogólnokształcące

Data rozpoczęcia: 1 września 2020 r.

Czas realizacji w oddziale – 2 lata

I. Założenia programu.

Każdy osoba fizyczna od momentu narodzin aż do swojej śmierci posiada zdolność prawną. Po uzyskaniu pełnoletności otrzymuje pełną zdolność do czynności prawnych, co oznacza, że jest podmiotem praw i obowiązków. Dzięki temu może w sposób samodzielny kształtować swoją sytuację prawną. Wszystkie dokonywane czynności, czyli: pracując, ucząc się, kupując, sprzedając, płacąc podatki, udając się na wypoczynek – nieustannie korzysta ze zdolności do czynności prawnych. Często człowiek podejmuje je nie zdając sobie nawet z tego sprawy. Tymczasem, wiedza na temat funkcjonowania obywatela w ramach obowiązującego systemu prawa winna być znana każdemu. Jest to podstawa idei, która przyczyniła się do wprowadzenia w klasach w naszej szkole tego przedmiotu.

II. Podstawowe informacje o przedmiocie.

Uczniowie klas I i II naszego Liceum Ogólnokształcącego realizują edukację przedmiotu w cyklu dwuletnim, omawiając historię prawoznawstwa oraz fundamentalne elementy prawa. Historia państwa i prawa oraz historia powszechna to przedstawienie norm, jakie były generowane na przestrzeni dziejów. Przedmiot ten nie może wykluczyć elementarnej znajomości prawoznawstwa, które mają za zadanie kształtowanie umiejętności posługiwania się pojęciami prawnymi, korzystanie z tekstów źródłowych, analizowania i interpretowania norm prawnych oraz wyjaśniania mechanizmów funkcjonowania państwa i prawa. Oprócz wskazanych założeń należy wziąć pod uwagę podstawową wiedzę z takich systemów prawnych jak: prawo konstytucyjne, prawo i postępowanie cywilne, prawo rodzinne, prawo małżeńskie, prawo kanoniczne, prawo pracy, prawo i postępowanie karne, postępowanie administracyjne, czy prawa człowieka. Osiągnięcie założonych celów kształcenia umożliwi także stosowanie podających i aktywizujących metod nauczania, jak: wykład informacyjny, dyskusja dydaktyczna, metoda przypadków, metoda sytuacyjna oraz ćwiczenia. Podczas zajęć uczniowie będą uczyć się również podstaw sporządzania pism, odpowiadanie na nie, a także posługiwania się odpowiednim językiem prawniczym. Podczas zajęć będą korzystała z aktów

prawnych, komentarzy i prawniczych programów specjalistycznych. Prowadzący poprzez stosowanie metod aktywizujących będzie tworzył sytuacje problemowe, skłaniające uczniów do aktywnego uczestnictwa w zajęciach oraz określania własnego stanowiska w omawianych kwestiach. Przykładowo poprzez symulację rozprawy sądowej. W procesie nauczania uczeń powinien opanować elementarną wiedzę o istocie prawa i jego roli w demokratycznym państwie oraz umiejętności posługiwania się aktami prawnymi i dokonywania prawidłowej wykładni przepisów. Szczególnie ważne jest kształtowanie nawyku bezpośredniego korzystania z aktów normatywnych. Nabyte umiejętności ułatwią uczniom samodzielne i efektywne podejmowanie właściwych decyzji.

III. Informacje o realizowanym programie nauczania.

Uczniowie, uzyskają możliwość zdobycia pewnej i rzetelnej wiedzy z zakresu nauk prawnych. Edukacja uczniów nie ogranicza się tylko do zajęć dydaktycznych w szkole. Uczniowie uczestniczyć będą w konferencjach naukowych na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego (np. sesje i konferencje naukowe). W ramach programu nauczania będą brać udział w wybranych rozprawach w Sądzie Rejonowym, Sądzie Okręgowym, Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym czy w Sądzie Biskupim. Ponadto uczniowie wezmą udział w spotkaniach z przedstawicielami zawodów prawniczych: adwokatami, radcami prawnymi, sędziami, referendarzami oraz innymi specjalistami z różnych gałęzi prawa. Prezentowane będą również filmy z zakresu prawa oraz organizowanie wycieczek dydaktycznych do organów administracji publicznej i kancelarii prawnych (np. warsztaty metodyczne dotyczące określonych gałęzi prawa, wykłady, doświadczenia z wariografem, ćwiczenia w laboratorium kryminalistycznym). Będzie istniała także możliwość spotkań tematycznych z wybranymi pracownikami naukowymi UKSW.

IV. Kompetencje uczniów po zakończeniu kształcenia.

Uczniowie po zakończeniu edukacji będą dysponowali fundamentalną wiedzą prawną z zakresu stosowania prawa konstytucyjnego, cywilnego, pracy, rodzinnego, karnego, administracyjnego oraz kanonicznego. Zyskają tym samym świadomość prawną, czyli umiejętność poruszania się w ramach rzeczywistości demokratycznego państwa prawnego: będą potrafili wypełniać, formułować, określone rodzaje dokumentów. Ponadto poznają zasady funkcjonowania różnych instytucji, a tym samym zdobędą podstawową wiedzę w zakresie prawnych uwarunkowań życia w społeczeństwie. Podczas realizacji programu szczególną uwagę należy zwrócić na istotę demokratycznego państwa prawnego i zasady jego funkcjonowania oraz formy ustrojowe współczesnych państw. Przedmiot ten przygotowuje

do podjęcia studiów: prawo, prawo kanoniczne, administracja, zarządzanie, stosunki międzynarodowe, czy historia i inne nauki pokrewne (humanistyczne i społeczne).

V. Materiał nauczania.

1. Materiał nauczania w pierwszym roku

1.1. Podstawowe pojęcia prawne.

Rodzaje i charakterystyka aktów prawnych. Struktura i hierarchia aktów normatywnych. Źródła prawa. Gałęzie prawa. Obowiązki prawa. Zasady tworzenia prawa. Stosowanie prawa. Wykładnia prawa. Elementy stosunku prawnego.

1.2. Historia prawa

Prawo rzymskie. Powszechna historia państwa i prawa. Historia państwa i prawa Polski. Podstawowe wiadomości o historii państwa i prawa. Pojęcie państwa i jego cechy. Funkcje państwa. Pojęcie typu i formy państwa. Demokratyczne państwo prawne. Współczesne formy państw demokratycznych. Pojęcie organu państwowego i klasyfikacja organów. Charakteryzowanie systemów: parlamentarno - gabinetowego, prezydenckiego, mieszanego i kanclerskiego. Systematyka najważniejszych aktów prawnych.

1.3. Prawo konstytucyjne.

Funkcje i zasady konstytucji. Systematyka konstytucji. Sposób uchwalania i zmiany konstytucji. Konstytucje w Polsce i zagranicą. Treść i znaczenie wstępów do konstytucji. Wejście w życie konstytucji i jej gwarancje. Konstytucyjne zasady ustroju RP. System organów państwowych. Zasady systemu wyborczego. Sejm i Senat - pozycja ustrojowa, struktura i kompetencje. Rada Ministrów i administracja rządowa. Pozycja i kompetencje Prezydenta RP. Sądy i Trybunały - Sąd Najwyższy, sądy powszechne, Naczelny Sąd Administracyjny, wojewódzkie sądy administracyjne, sądy wojskowe, Trybunał Konstytucyjny, Trybunał Stanu. Najwyższa Izba Kontroli - organizacja i zakres działania. Rzecznik Praw Obywatelskich. Sporządzanie skarg do Rzecznika Praw Obywatelskich wywołanych naruszeniem prawa przez instytucje władzy publicznej. Modele samorządu terytorialnego. Partie polityczne i grupy nacisku w mechanizmie funkcjonowania państwa.

1.4. Prawo i postępowanie cywilne.

Przedmiot i zakres prawa cywilnego. Podmioty prawa cywilnego. Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych. Ubezpieczeniownictwo i jego skutki. Pełnomocnictwo i jego rodzaje. Terminy w prawie cywilnym. Odpowiedzialność cywilna i jej rodzaje. Proces. Zobowiązania. Rodzaje umów cywilnoprawnych. Prawo rzeczowe. Pojęcie i rodzaje rzeczy,

charakter praw rzeczowych. Instytucje prawa rzeczowego. Charakterystyka praw rzeczowych. Prawo spadkowe. Pojęcie spadku, dziedziczenia, spadkodawcy i spadkobiercy. Zasady dziedziczenia ustawowego. Formy testamentu i warunki jego ważności. Stanowisko prawne spadkobiercy. Zapis, zachówek, wydziedziczenie. Postępowanie spadkowe. Prawo konsumenckie. Postępowanie cywilne. Wzory pism. Postępowanie cywilne procesowe i nieprocesowe. Podmioty procesu cywilnego. Pisma procesowe. Orzeczenia i ich zaskarżanie. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne.

1.5. Prawo wyznaniowe

Historia prawa wyznaniowego. Obowiązywalność norm prawa wyznaniowego. Gwarancja wolności sumienia i wyznania. Związki wyznaniowe i różnice prawne. Prawo małżeńskie. Proces kanoniczny. Różnice pomiędzy prawem kanonicznym, polskim, a międzynarodowym.

Propozycja podziału godzin na realizację poszczególnych działów tematycznych w pierwszym roku: Podane w tabeli liczby godzin na realizację poszczególnych działów mają charakter orientacyjny. Nauczyciel może wprowadzić zmiany, w zależności od potrzeb edukacyjnych.

PLAN DZIAŁAŃ

Dział prawny	Szczegóły działów tematycznych	Orientacyjna liczba godzin
Podstawowe pojęcia prawne	<ul style="list-style-type: none"> • Rodzaje i charakterystyka aktów prawnych; • Struktura i hierarchia aktów normatywnych. • Źródła prawa. • Gałęzie prawa. • Obowiązywanie prawa. • Zasady tworzenia prawa. • Stosowanie prawa. • Wykładnia prawa. • Elementy stosunku prawnego. 	5
Historia prawa	<ul style="list-style-type: none"> • Prawo rzymskie. 	6

	<ul style="list-style-type: none"> • Powszechna historia państwa i prawa. • Historia prawa Polski. • Pojęcie państwa i jego cechy. • Funkcje państwa. • Pojęcie organu państwowego i klasyfikacja organów. Charakteryzowanie systemów: parlamentarno - gabinetowego, prezydenckiego, mieszanego i kanclerskiego. • Systematyka najważniejszych aktów prawnych. 	
Prawo konstytucyjne	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcje i zasady konstytucji. • Systematyka konstytucji. • Sposób uchwalania i zmiany konstytucji. • Konstytucyjne zasady ustroju RP. • System organów państwowych. • Zasady systemu wyborczego. • Sejm i Senat - pozycja ustrojowa, struktura i kompetencje (pod kątem prawnym); Rada Ministrów i administracja rządowa; Pozycja i kompetencje Prezydenta RP. • Sądy i Trybunały - Sąd Najwyższy, sądy powszechne, Naczelny Sąd Administracyjny, wojewódzkie sądy administracyjne, sądy wojskowe, Trybunał Konstytucyjny, Trybunał Stanu. Najwyższa Izba Kontroli - organizacja i zakres działania. • Rzecznik Praw Obywatelskich. Sporządzanie skarg do Rzecznika 	6

	Praw Obywatelskich wywołanych naruszeniem prawa przez instytucje władzy publicznej.	
Prawo i postępowanie cywilne	<ul style="list-style-type: none"> • Przedmiot i zakres prawa cywilnego. • Podmioty prawa cywilnego. • Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych. • Pełnomocnictwo i jego rodzaje. • Terminy w prawie cywilnym. • Odpowiedzialność cywilna i jej rodzaje. • Zobowiązania. • Rodzaje umów cywilnoprawnych. • Prawo rzeczowe. • Pojęcie i rodzaje rzeczy. • Instytucje prawa rzeczowego. • Charakterystyka praw rzeczowych. • Prawo spadkowe. • Pojęcie spadku, dziedziczenia, spadkodawcy i spadkobiercy. • Dziedziczenie ustawowe. • Formy testamentu, warunki ważności. • Zapis, zachówek, wydziedziczenie, uznanie za niegodnego dziedziczenia. • Postępowanie spadkowe. • Prawo konsumenckie. • Postępowanie cywilne. Dowody. • Wzory pism. 	9
Prawo wyznaniowe	<ul style="list-style-type: none"> • Historia prawa wyznaniowego. • Obowiązywalność norm prawa wyznaniowego. • Gwarancja wolności sumienia i 	6

	<p>wyznania.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Związki wyznaniowe i różnice prawne. • Prawo małżeńskie. • Proces kanoniczny. • Różnice pomiędzy prawem kanonicznym, polskim, a międzynarodowym. • Wzory pism. 	
	<ul style="list-style-type: none"> • Przypomnienie i sprawdzenie wiadomości po działach tematycznych. 	4
	Podsumowanie	36

2. Materiał nauczania w drugim roku

2.1. Prawo rodzinne.

Małżeństwo, przesłanki i przeszkody zawarcia małżeństwa. Przesłanki rozwodu, separacji i unieważnienia małżeństwa. Prawa i obowiązki małżonków. Małżeński ustrój majątkowy. Obowiązek alimentacyjny. Władza rodzicielska. Uznanie i zaprzeczenie rodzicielstwa. Instytucje opieki i kurateli. Przyniesienie i jego skutki.

2.2. Prawo międzynarodowe

Współpraca międzynarodowa. Prawo międzynarodowe, prawo wspólnotowe, prawo krajowe. Organy Wspólnot Europejskich. Analizowanie wybranych orzeczeń Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu. Pojęcie i źródła praw człowieka. Międzynarodowa ochrona praw człowieka a prawo polskie – system międzyrządowy i pozarządowy. Akty normatywne. Konwencja praw człowieka. Zbiory orzeczeń.

2.3. Prawo i postępowanie karne.

Przestępstwo i jego rodzaje. Formy stadialne przestępstwa. Odpowiedzialność karna. Kary i środki karne. Zasady wymiaru kary. Postępowanie przygotowawcze. Postępowanie sądowe. Uczestnicy postępowania i ich prawa. Postępowanie odwoławcze. Wzory pism.

2.4. Prawo pracy.

Stosunek pracy i jego rodzaje. Umowa o pracę i jej rodzaje. Obowiązki pracodawcy i pracownika. Urlopy pracownicze. Rozwiązywanie umów o pracę. Okresu wypowiedzenia umowy. Czas pracy. Odpowiedzialność pracownika i jej rodzaje. Umowy o zakazie konkurencji i zasady ochrony danych w jednostce organizacyjnej. Rozwiązywanie sporów i sytuacji konfliktowych ze stosunku pracy w jednostce organizacyjnej. Zasady funkcjonowania systemu ubezpieczeń społecznych. Świadczenia z ubezpieczenia społecznego z tytułu choroby, wypadku przy pracy, macierzyństwa. Naruszenia praw pracowniczych. Mobbing, dyskryminacja w stosunkach pracy i formy zapobiegania tym zjawiskom. Postępowanie w sytuacjach konfliktowych w jednostce organizacyjnej. Wzory pism.

2.5. Prawo administracyjne.

Struktura administracji centralnej i samorządowej w Polsce. Formy działania i zadania administracji. Postępowanie administracyjne. Uczestnicy postępowania. Dowody. Odwołania. Postępowanie sądowo-administracyjne. Istota i rozwój postępowania. Zakres obowiązywania kpa i zasady ogólne. Organy administracji i ich właściwość. Wyłączenie pracownika lub organu. Strony lub podmioty na prawach strony. Doręczenia, wezwania i terminy. Wszczęcie postępowania. Przerwanie toku postępowania. Decyzja, postanowienie, ugoda administracyjna. Kontrola instancyjna.

PLAN DZIAŁAŃ

Dział prawny	Szczegóły działów tematycznych	Orientacyjna liczba godzin
Prawo rodzinne	<ul style="list-style-type: none"> • Przesłanki i przeszkody zawarcia małżeństwa. • Rozwód, separacja, unieważnienie małżeństwa. • Małżeński ustrój majątkowy. • Obowiązek alimentacyjny. • Władza rodzicielska. • Uznanie i zaprzeczenie rodzicielstwa. • Adopcja i jej rodzaje. • Wzory pism. 	7
Prawo międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> • Prawo międzynarodowe. • Organy Wspólnot Europejskich. • Analizowanie wybranych orzeczeń 	4

	<p>Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pojęcie i źródła praw człowieka. • Międzynarodowa ochrona praw człowieka. • Akty normatywne. • Konwencja praw człowieka. • Zbiory orzeczeń. 	
Prawo i postępowanie karne	<ul style="list-style-type: none"> • Przestępstwo i jego rodzaje. • Formy stadialne przestępstwa. • Odpowiedzialność karna. • Kary i środki karne. • Postępowanie przygotowawcze. • Postępowanie sądowe. • Wzory pism. Dowody. 	7
Prawo pracy	<ul style="list-style-type: none"> • Stosunek pracy i jego rodzaje. • Umowa o pracę i jej rodzaje. • Obowiązki pracodawcy i pracownika. • Urlopy pracownicze. • Rozwiązywanie umów o pracę. • Okresu wypowiedzenia umowy. • Czas pracy. • Odpowiedzialność pracownika i pracodawcy. • Wypadek przy pracy. • Macierzyństwo. • Naruszenia praw pracowniczych. • Mobbing, dyskryminacja i molestowanie w stosunkach pracy i formy zapobiegania tym zjawiskom. • Rozwiązywanie konfliktów. Dowody. • Wzory pism. 	7
Prawo administracyjne	<ul style="list-style-type: none"> • Struktura administracji centralnej i samorządowej w Polsce. 	7

	<ul style="list-style-type: none"> • Formy działania i zadania administracji. • Postępowanie administracyjne. • Uczestnicy postępowania. Dowody. Odwołania. • Doręczenia, wezwania i terminy. • Decyzja, postanowienie, ugoda administracyjna. • Wzory pism. 	
	Przypomnienie i sprawdzenie wiadomości po działach tematycznych.	4
	Podsumowanie	36

Propozycja podziału godzin na realizację poszczególnych działów tematycznych w drugim roku: Podane w tabeli liczby godzin na realizację poszczególnych działów mają charakter orientacyjny. Nauczyciel może wprowadzić zmiany, w zależności od potrzeb edukacyjnych.

VI. Środki dydaktyczne.

Obowiązujące akty prawne, a w tym: ustawy, czy rozporządzenia. Artykuły naukowe, publikacje. Wzory pism, formularze, prawnicze programy komputerowe, filmy edukacyjne z zakresu prawa.

VII. Sprawdzanie osiągnięć uczniów.

Sprawdzanie i ocenianie osiągnięć uczniów powinno odbywać się systematycznie, na podstawie ustalonych kryteriów. W trakcie oceniania należy zwrócić uwagę na aktywność uczniów podczas zajęć, umiejętność współpracy w grupie oraz umiejętność posługiwania się terminologią prawniczą. Proces oceniania powinien obejmować diagnozę poziomu wiedzy ucznia przed przystąpieniem do realizacji programu, sprawdzanie postępów uczniów w trakcie realizacji programu oraz rozpoznawanie trudności w osiągnięciu celów kształcenia oraz sprawdzanie wiadomości i umiejętności po zrealizowaniu programu. Do sprawdzania osiągnięć szkolnych uczniów poleca się stosować: - sprawdziany pisemne: krótką wypowiedź na piśmie lub rozwiązanie zadania problemowego, - semestralne testy osiągnięć szkolnych z zadaniami wielokrotnego wyboru, - ukierunkowane obserwacje czynności ucznia w czasie wykonywania ćwiczeń. Podczas oceniania należy zwracać szczególną uwagę na interpretacje przepisów oraz stosowanie specyficznych form wypowiedzi i konstrukcji zapisów w

dokumentach prawnych. W ocenie końcowej należy uwzględnić wyniki wszystkich metod sprawdzania stosowanych przez nauczyciela.

Autor programu

mgr Anna Chciałowska